

WFO

NIET TE GELOVEN!

**WAT WE DENKEN TE ZIEN
EN WAT WE ECHT ZIEN**

**BORGERHOFF
& LAMBERIGTS**

**FREDERICK DELAERE
WIM VAN UTRECHT**

INHOUDSTAFEL

Woord vooraf	6	Witte bol op Antwerpse video	227
1. VAN 'VLIEGENDE SCHOTEL' TOT UAP	11	Een entiteit uit een andere dimensie?	229
De komst van de schotel	12	UFO bespioneert schlagerfestival	231
Historische UFO's	12	Heldere vuurbol boven België en Nederland	233
Fictie wordt werkelijkheid	25	Een discobal aan de hemel	235
Schotelcrash in Roswell	31	Een Waalse schotel	238
De buitenaardse connectie	37	Vurige lichten en een grijze cilinder	240
Het onderzoek	45	Carnaval in de hemel	243
Officieel onderzoek in de VS	45	Opstijgende UFO in Kontich	245
Herkansing	54	Een rode balpen in de lucht	248
Europese aanpak	70	Een bol op de weg	251
De Belgische UFO-golf	94	Driehoek boven het strand van Nieuwpoort	254
De rede voorbij	118	Mysterieuze ring boven militair oefenterrein	257
2. VAN WAARNEMING TOT IDENTIFICATIE	129	'Zeker geen vliegtuig!'	260
Terug naar de basis: de waarnemingen	130	De blauwe schotel van Maassluis	262
UFO-prikkels	137	4. ONVERKLAARD	264
Vliegtuigen	137	Bunde, zomer 2002	266
Condenssporen	143	Sint-Amandsberg, augustus 1961	270
Rookkringen	148	Schiedam, 14 juli 1979	272
Drones	151	Niel, augustus 2015	275
Ballonnen	153	Lint, 31 mei 2019	277
Vliegers	159	5. UIT HET FOTOALBUM	280
Planeten, sterren, maan en zon	162	Lenswolk boven Patagonië	282
Satellieten, raketten en het ISS	168	Lichten boven de Oostkantons	283
Meteoren en terugvallend ruimteschroot	173	De Sahara UFO	284
Optische hemelverschijnselen	179	Raketachtig object boven Granada	285
Lichtspots en lasers	186	Driehoek te Ruddervoorde	286
Verlichting op constructies	191	Klassieke Zwitserse UFO-foto	287
Vogels en insecten	194	NAWOORD	289
Orbs	201	Dankwoord	296
Problemen met de camera	203	Voor wie verder wil... ..	297
Valse meldingen	207	UFO-sites in België en Nederland	297
3. MELDINGEN/ VERKLARINGEN	214	Nuttige sites voor de onderzoeker	297
UFO-achtervolging boven Rillaar	216	Over de auteurs	298
Vliegende kookpot boven Ruisbroek	218	Wim van Utrecht	298
Vier op een rij	220	Frederick Delaere	299
Een vliegende schotel op mijn foto!	222	Plaatsnamenregister	300
Een sliert van sterren	225	Bronvermeldingen digitaal luik	302

DE KOMST VAN DE SCHOTEL

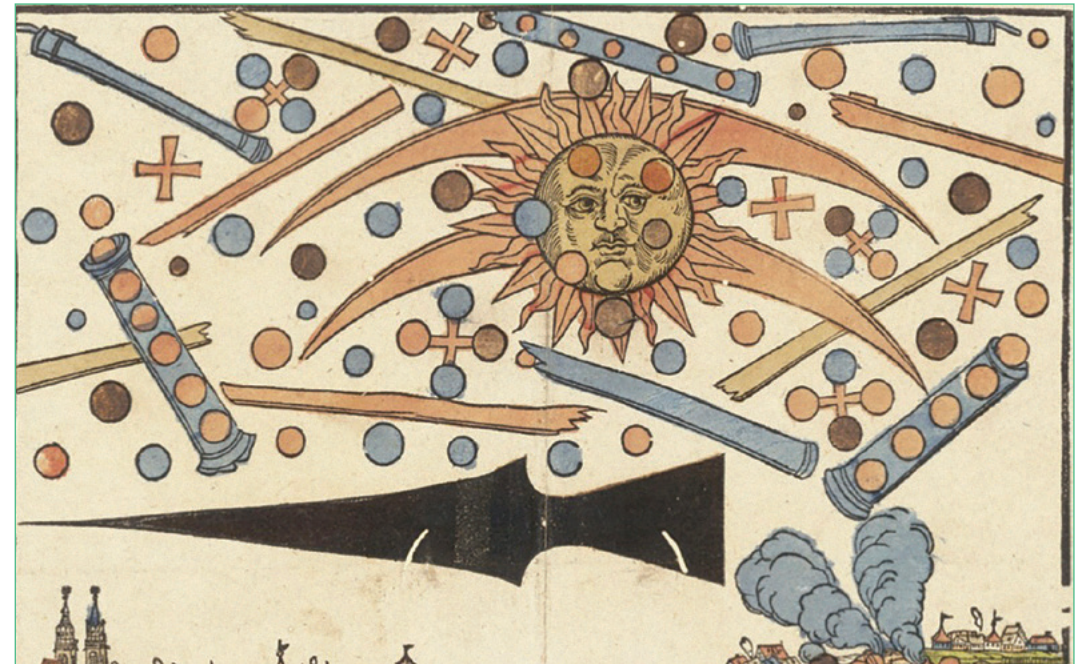
HISTORISCHE UFO'S

Wie al eens kronieken uit een ver verleden doorsnuffelt, merkt dat getuigenissen over 'wonderlijke tekenen aan de hemel' ook eeuwen geleden schering en inslag waren. De verslaggevers uit de voorbije eeuwen spraken van 'tekenen' omdat een ongewoon luchtverschijnsel vroeger instinctmatig geïnterpreteerd werd als een voorbode van naderend onheil.

Het gros van die historische getuigenissen kunnen we toeschrijven aan waarnemingen van heldere meteoren, kometen, poollicht en optische atmosferische verschijnselen veroorzaakt door de zon. Af en toe duikt een geval op dat moeilijker is uit te leggen. Van eeuwenoude meldingen kun je nu nog moeilijk de waarachtigheid van elk opgetekend detail controleren. Vaak spelen religieuze en politieke motieven een rol in de manier waarop destijds over de fenomenen werd bericht. Dat maakt het dikwijls moeilijk om te achterhalen wat er precies werd gezien.

Een goed voorbeeld is de vaak gepubliceerde houtsnede die in 1566 is gemaakt en verspreid door Hans Glaser, een Duitse graveur, drukker en uitgever. Ze toont een potpourri van verschijnselen die in de vroege uren van 14 april 1561 boven de Beierse stad Neurenberg is gezien. Glaser is er zelf ook getuige van geweest. Het relaas dat bij de houtsnede hoort, spreekt van twee bogen voor de zon, kanonbuisen links en rechts van de zon, rode, blauwe en zwarte bollen verspreid over de hemel, alsook een paar bloedrode kruisen. 'Na een uur met elkaar te hebben gestreden' zou het geheel naar de zon zijn toegevlagen om daarna als een hoopje brandend materiaal naar beneden te zakken en uiteindelijk in wolken van rook te verdwijnen. Het schouwspel zou afgerond zijn met de verschijning van een dikke, lange zwarte lans.

De bollen die op de houtsnede als kanonkogels uit de buizen rollen, de stukgeschoten houten

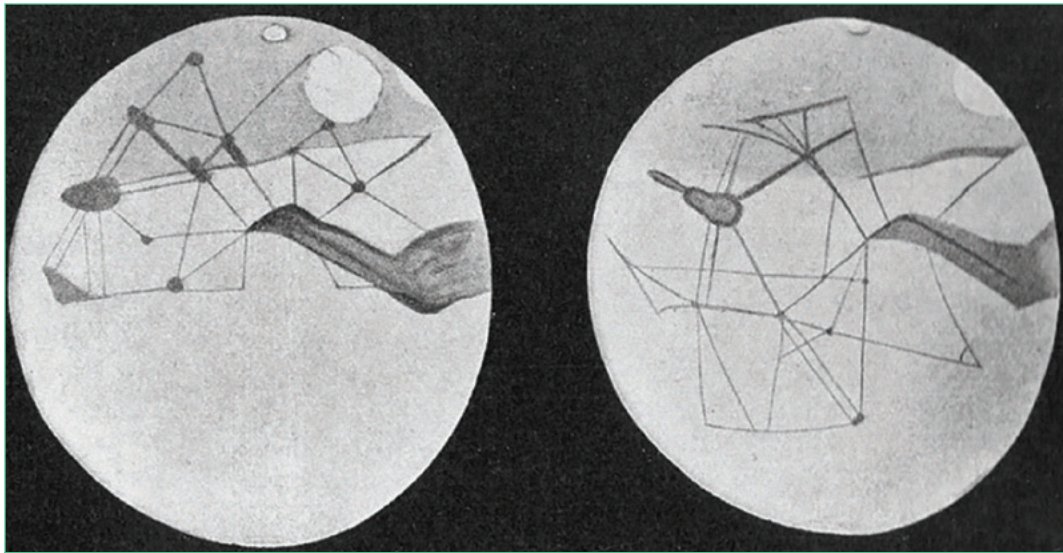
De hemel boven het Duitse Neurenberg zoals die er zou uitgezien hebben in de vroege uren van 14 april 1561. (Zentralbibliothek Zürich, Public Domain)

planken, de lans en de kruisen... het is onwaarschijnlijk dat dat allemaal effectief in de lucht hing. We moeten ze zien als een persoonlijke interpretatie van Glaser. Een verslaggever die van een ongewoon luchtverschijnsel profiteert om een politiek-religieus statement te maken. Vermoedelijk een waarschuwing van deze overtuigde protestant om het nieuwe geloof niet af te zweren (36 jaar voor de feiten was de Reformatie in Neurenberg ingevoerd en het rooms-katholieke geloof ingeruild voor het protestantisme). Naar wat er zich precies aan de hemel afspeelde die ochtend kunnen we alleen maar gissen.

De bogen en de kleurrijke verschijnselen links en rechts van de zon doen denken aan haloverschijnselen (meer daarover verder in dit boek). Wat we ook weten, is dat blauwe en zwarte bollen optreden als je rechtstreeks in een felle oranje-gele zon staart en dan wegstijgt. Op die manier ontstaan nabebelden: met het oog meebewegende kopieën van de zonnescijf in

complementaire of 'tegenovergestelde' kleuren. Lange tijd is aangenomen dat nabebelden veroorzaakt worden door overstimulatie van staafjes en kegeltjes in het netvlies, maar recenter onderzoek suggereert dat ze hun oorsprong vinden in de visuele cortex van de hersenen. Bij te lang in de zon kijken, kunnen ook andere effecten optreden zoals een grijze schijf of blinde vlek met daarrond een schitterende ring die rondtolt en tegelijk kleurrijke gensters spuw.

Dergelijke visuele effecten worden ook ingeroepen als een verklaring voor massaal bijgewoonde zonnewonderen. Voorbeelden daarvan zijn legio. Het zonnemirakel van Fatima in 1917 geldt als een van de best gedocumenteerde uit de reeks. Wel even aanstippen dat een zogezegd 'authentieke foto' die het Vaticaan in 1951 in zijn dagblad *L'Osservatore Romano* van dat wonder publiceerde, in werkelijkheid een zonsverduistering toont en helemaal niet in 1917 is genomen.

Denkbeeldige kanalen op Mars geschetst door de Amerikaanse astronoom Percival Lowell in 1914. (Wikimedia)

De eerste helft van de 20ste eeuw blijft het thema voornamelijk in de sciencefictionsfeer baden. Populaire bladen als *Amazing Stories* en *Wonder Stories* puilen uit van verhalen waarin sigaar- en schotelvormige ruimteschepen de afstanden tussen de planeten feilloos overbruggen. Met de waarneming van Arnold en de golf van waarnemingen die erop volgt, lijkt het alsof de fantasie werkelijkheid is geworden.

Na 1947 verschijnen de schotels ook op het grote scherm. Langspeelfilms als *Killers from Space* (1950), *The Day the Earth Stood Still* (1951), *The Thing from Another World* (1951), en *The War of the Worlds* (1953), die laatste gebaseerd op het boek van Wells, doen het erg goed in de bioscoopzalen. In de meeste van die oude films worden de buitenaardse ruimteschepen bestuurd door wezens met grote ogen en krabbepoten die het niet altijd goed voorhebben met de aardbewoners.

Tekening van een geland ruimteschip als illustratie bij een Amerikaanse sciencefictionverhaal uit 1929. Sommige buitenaardse ruimteschepen hingen toen nog met schroeven en bouten aan elkaar. (*Amazing Stories*, november 1929, met dank aan Marc Hallet)

Vliegende schotels, angst en romantiek waren in de jaren 1950 dé ingrediënten voor een succesvolle SF-film. (monstermoviehouse.com/ebay.com/geektyrant.com/pinterest/vintage45/ movieposter.ha)

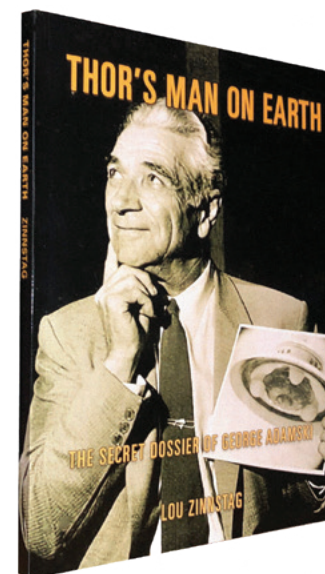

Zes covers van sciencefictionmagazines daterend tussen november 1929 en april 1936. (philsp.com)

Het is in diezelfde periode dat de zogenoemde *contactees* van zich laten horen. Het zijn charismatische fantasten die zonder blikken of blozen beweren op regelmatige basis contact te onderhouden met bewoners van andere planeten. In hun vertelsels lopen geen destructieve monsters rond, wel engelachtige ruimtebroeders die het lot van onze planeet goedgezind zijn en ons waarschuwen voor de gevaren van een nucleaire oorlog.

De bekendste *contactee* is George Adamski, geboren in 1891, van Poolse komaf en twee jaar oud wanneer zijn familie naar Amerika emigreert. In de jaren 1930 sticht Adamski de 'Royal Order of Tibet' een sektarisch genootschap via hetwelk hij zijn filosofisch-religieuze overtuigingen verkondigt. In 1949 publiceert hij de roman *Pioneers of Space* waarin denkbeeldige reizen naar de maan, Mars en Venus worden beschreven. Drie jaar eerder al heeft hij een soortgelijk pamflet geschreven.

De vliegende schotel-gekte die volop heerst, is Adamski niet ontgaan. In 1952 legt hij zijn filosofische hersenspinsels in de mond van Orthon, een Venusbewoner die hij op 20 november van dat jaar in de Californische woestijn uit een gelande UFO heeft zien stappen, altijd naar eigen zeggen uiteraard. Adamski had al die hele dag het gevoel dat er iets stond te gebeuren en was daarom met een paar vrienden de woestijn in gereden. Het contact verliep deels telepathisch, deels met gebarentaal. Er zouden nog ontmoetingen en gesprekken volgen, onder andere met bewoners van Mars en Saturnus. Af en toe mag Adamski mee met de ruimtetuigen op cruise door het zonnestelsel. Geen ontvoeringen dus, maar steeds op uitnodiging (verhalen over ontvoeringen door buitenaardsen zouden pas een decennia later het UFO-landschap kleuren). Op een van zijn tochten passeert Adamski op enkele kilometers de achterkant van de maan. Daar ziet hij huizen, snelwegen en rivieren. De wetenschap weet daarvan, maar houdt dat verborgen voor de wereld.

Cover van een boek van de Zwitserse ufologe Lou Zinsstag. We zien Adamski met een afdruk van een van zijn foto's. (ebay.com)

Adamski woont aan de voet van het bekende Palomar-observatorium, niet ver van San Diego. Naast de hamburgertent die hij daar uitbaat, heeft hij zijn eigen mini-sterrenwacht gebouwd. Van daaruit zal hij doorheen zijn telescoop de vliegende schotels en hun sigaarvormige moederschepen fotograferen. De Adamski-schotel met ronde patrijspoorten rondom de bovenbouw en drie landingsbollen onderaan is sindsdien niet meer weg te branden uit het collectieve geheugen. In België duikt ze onder meer op in 1956 in het *Suske en Wiske*-album *De gezanten van Mars*.

In drie boeken vertelt Adamski het volledige verhaal van zijn belevenissen: *Flying Saucers Have Landed* (1953), *Inside the Spaceships* (1955) en *Flying Saucers Farewell* (1961). Het worden bestsellers. Vooral het eerste. Hij heeft het geschreven samen met Desmond Leslie, een Ierse oorlogspiloot, filmmaker en een van eersten die met elektronische muziek experimenteert. De Nederlandse vertaling haalt zes herdrukken in vier maanden tijd. Dat is zo opmerkelijk dat het zelfs de aandacht trekt van het Nederlandse koningshuis.

Wanneer Adamski in 1959 een wereldtournee maakt en ook Nederland aandoet, rolt koningin Juliana enthousiast de rode loper voor hem uit. Het is geweten dat mystieke onderwerpen de vorstin intrigeren. Zo heeft Juliana voordien al een gebedsgenezer onder de arm genomen. Haar entourage heeft daar met verontwaardiging op toegekeken, en nu is er dus een officiële ontmoeting gepland met iemand die voorhoudt dat hij goed opschiet met bewoners van andere planeten. Het idee zorgt voor zenuwachtigheid, maar de ontmoeting gaat door. Over de inhoud van het gesprek wordt niet gecommuniceerd, maar de dag nadien interviewt schrijver-dichter Simon Vinkenoog Adamski voor een documentaire over vliegende schotels voor de AVRO, een van de toenmalige zogenoemde *omroepzuilen* in Nederland. Het leert ons dat het gesprek met de koningin goed is verlopen en anderhalf uur heeft geduurd.

Twee hoofdthema's in het weekblad *Life* van april 1952: Marilyn Monroe en vliegende schotels. Het magazine werd destijds gelezen door een kwart van de Amerikaanse bevolking. (eBay)

Los van de conclusie dat er weinig abnormaals aan de hand is, groeit bij de inlichtingendiensten de bezorgdheid over een uitbraak van massahysterie. Daar zou met name de Sovjet-Unie garen bij kunnen spinnen. Anderzijds zouden echte intrusies van het luchtruim tussen al die UFO-ruis onopgemerkt kunnen blijven. Het panel adviseert daarom de lancering van een informatiecampagne. Het publiek moet beter ingelicht worden zodat het niet langer alledaagse fenomenen als UFO's zou melden. Tweede advies is dat het geen kwaad zou kunnen alle binnenlandse UFO-verenigingen goed in de gaten te houden.

Eind 1953 geeft Ruppelt er de brui aan. In een half jaar tijd zijn er ongeveer 16.000 krantenknipsels zijn bureau gepasseerd, maar het Blue Book-team telt intussen nog slechts twee vaste medewerkers. Dat is niet meer werkbaar. Drie jaar na zijn vertrek schrijft Ruppelt *The Report on Unidentified Flying Objects*, een historisch overzicht van de betrokkenheid van de luchtmacht bij het UFO-onderzoek. Op de laatste bladzijde vinden we Ruppelts persoonlijke kijk op de toekomst:

'Als iemand me vraagt wat de uitkomst van het UFO-onderzoek zal zijn, zou ik geen gok durven wagen, maar ik ben er wel zeker van dat er binnen enkele jaren een definitief antwoord zal zijn.'

Luitenant-kolonel Hector Quintanilla aan zijn bureau op de vliegbasis van Wright-Patterson. Drie van zijn medewerkers pronken mee op de foto. (thehistoryreader.com, Sign Oral History Project, publiek domein)

Niet dus...

De directiewisselingen volgen elkaar snel op bij Blue Book. Begin 1954 neemt kapitein Charles Hardin de leiding over van Ruppelt. Twee jaar later staat kapitein George T. Gregory aan het roer, en in 1958 is het de beurt aan luitenant-kolonel Robert J. Friend.

In de zomer van 1963 komt luitenant-kolonel Hector Quintanilla jr. als laatste aan zet. Quintanilla is een dertiger, van eenvoudige Mexicaanse komaf, heeft natuurkunde gestudeerd en ambieert een carrière bij de luchtmacht. Tijdens zijn periode bij Blue Book zal hij tot majoor promoveren. In een brief die Hynek op 12 januari 1965 naar zijn nieuwe baas stuurt, maakt hij de volgende opmerking over een nieuwe melding die een getuige rechtstreeks aan hem had overgemaakt:

'Beste majoor: U zult me snel ontslaan, en wel omdat ik in plaats van niet-geïdentificeerde waarnemingen te verklaren, er eerder lijkt toe te voegen.'

Het schetst de situatie tussen de twee, en wellicht is het Hyneks mildere standpunt tegenover UFO-getuigen dat Quintanilla ertoe aanzet om af en toe ook de mening in te winnen van twee notoire skeptici: Philip Klass en Donald Menzel. Klass is luchtvaartjournalist, Menzel een astronoom die veel aanzien geniet in de wetenschappelijke wereld. Zowel Klass (1919-2005) als Menzel (1901-1976) zullen later een aantal boeken schrijven over het UFO-thema. Decennialang zijn het de enige skeptische werken die je over UFO's kunt vinden.

POLITICI REAGEREN

De aanhoudende stroom meldingen laat des tijds ook de Belgische politici niet onberoerd. We vermeldden al het voorstel van Elio Di Rupo om binnen de Europese Gemeenschap een overkoepelend centrum voor UFO-meldingen op te richten. Naast dat jammerlijk mislukte initiatief was de UFO-rage het onderwerp van drie parlementaire vragen.

De eerste vraag dateert van 21 december 1989. Ze is gericht aan de ook al aangehaalde toenmalige minister van Landsverdediging Guy Coëme. Vragensteller is Charles Janssens, socialistisch parlementslid voor de Franse Gemeenschap en burgemeester van de Luikse gemeente Soumagne. Janssens wil drie weken na aanvang van de UFO-golf weten of defensie al een officieel standpunt over de kwestie heeft ingenomen. Coëme geeft daarop te kennen wat de UFO's volgens zijn kabinet al zeker niet waren (we parafraseren uit het antwoord van de minister):

- geen NAVO-vliegtuigen van het AWACS-type, omdat deze zelf gehouden zijn aan radarcontroles als ze boven België vliegen;
- geen F-117A vliegtuigen, zoals bevestigd door de generale staf van de Amerikaanse luchtmacht;
- geen telegeleide militaire toestellen, omdat die niet in gebruik waren in gezegde periode; geen gemotoriseerde ultralichte vliegtuigen, omdat die een ander vluchtgedrag vertonen en een ander geluid produceren.

Het antwoord van de minister was slechts voor de helft nuttig omdat het eerste punt (het feit dat radarvliegtuigen gehouden zijn aan radarcontroles) niet uitlegt waarom vliegtuigen niet voor UFO's aangezien kunnen worden, en het vierde punt gebaseerd is op een persoonlijk aanvoelen en niet op verificaties verricht door de luchtmacht. We hadden liever gehoord of er tijdens de waarnemingen militaire vluchten plaatsvonden en, zo ja: waar, wanneer en met welk toestel.

Een tweede parlementaire vraag komt er op 26 april 1990 en gaat uit van liberaal politicus Hendrik Daems. Daems heeft de indruk dat defensie de 'massahysterie' zelf in de hand heeft gewerkt door tot driemaal toe met F-16's op spoken te gaan jagen en legervliegtuigen ter beschikking te stellen van een groepje ufologen. Coëme antwoordt dat de operaties niet om veiligheidsredenen werden uitgevoerd, doch enkel om klaarheid te scheppen. We kunnen die reactie wel begrijpen. Ook luitenant-kolonel De Brouwer legt er in verschillende interviews de nadruk op dat het nu eenmaal de taak is van de luchtmacht om bij schendingen van het luchtruim over te gaan tot identificatie of interceptie. Elk buitenlands vliegtuig dat het luchtruim on-aangekondigd binnendringt is immers een UFO zolang het niet geïdentificeerd is.

Eind 1996 besluiten we de kans te wagen om zelf van hogerhand te vernemen in welke mate defensie bij de UFO-golf betrokken is geweest. We redigeren een aantal concrete vragen en vinden senator Jozef Van Eetvelt, toen burgemeester van Bornem, bereid de vraag te richten aan de nieuwe minister van Landsverdediging, Jean-Pol Poncelet. Dat gebeurt op 23 december.

In het antwoord van de minister lezen we spijtig genoeg niets dat we al niet wisten en wat al niet door zijn voorganger Coëme en door Wilfried de Brouwer in de verf is gezet, namelijk dat:

'...de vluchten uitgevoerd door het Belgische leger gedurende de periode van november 1989 tot maart 1991 klassieke vluchten waren die niet aan de basis kunnen liggen van de reeks waarnemingen die in die periode werden gedaan.'

In de wetenschap dat 'klassieke vluchten' bijna wekelijks voor UFO-meldingen zorgen, is zo'n uitspraak niet alleen gratis en behept met vooroordelen, ze vereist ook dat het bewijs wordt bijgebracht dat er geen militaire vluchten plaats

vonden op de tijdstippen en locaties waar de UFO's werden gezien. Met de reactie van de minister was het nu wel duidelijk dat we er op deze manier niet gingen geraken.

OP ZOEK NAAR DE SCHULDIGE

Door de band genomen hechten ufologen weinig geloof aan verklaringen over UFO's afgelegd door de overheid of door defensie. Gevoelsmatig beschouwen ze alles wat uit die hoek komt als bewuste desinformatie die deel uitmaakt van een georkestreerde doofpotpolitiek. Deze keer is dat anders. Twee ministers van Landsverdediging én de luchtmacht hebben immers zelf al alle *usual suspects* van tafel geveegd en openlijk verklaard dat zij geen idee hebben wie of wat de waarnemingen heeft ver-

oorzaakt. In plaats van de ufologen zijn het nu de skeptici die paranoïde trekjes vertonen en insinueren dat de luchtmacht de UFO-koorts gebruikt om de aandacht af te leiden van geheime testvluchten met experimentele vliegtuigen.

Er is eind jaren 1980 veel te doen over de eerste generatie *stealth*-vliegtuigen. U herinnert zich ongetwijfeld de futuristisch ogende F-117A Night Hawk. Die is kort voor de UFO-golf losbarst uit de hangars gerold. Het bizarre, pijlvormige profiel van de aanvalsjager prikkelt de verbeelding. Sceptici gaan op zoek naar het laatste nieuws over geheime Amerikaanse projecten en stoten op 'black programs' als de TR-3A Black Manta, de Avenger, de Aurora, de Senior Citizen en de LoFlyte (om er maar een paar te noemen). Ook ufologen spenderen uren aan het uitvlooien van gespecialiseerde luchtvaartmagazines.

De F-117A Nighthawk. Een gevechtsvliegtuig dat onzichtbaar heet te zijn voor radar. (Wikipedia)

De presentatie in de Luchtvaarthal levert veel bekijks op. Niet alleen hooggeplaatste legerofficiërs zijn aanwezig, ook koning Boudewijn en koningin Fabiola bezoeken de beurs. De verhoopte contracten blijven echter uit. ‘Dan maar op een andere manier geld uit die hoek proberen los te krijgen,’ moet Kuzmek gedacht hebben en hij neemt zelf contact op met de informatiedienst van de krijgsmacht. Uit het interview dat De Brouwer in 1996 aan Jan Van Eetvelt gaf, weten we dat Kuzmek bereid was het bewijs te leveren dat zijn ballonnen de Belgische UFO-golf hadden veroorzaakt als daar een geldsom van ‘25 of 45 miljoen’ tegenover stond (we spreken over Belgische franken, dus omgerekend komt dat neer op zo’n slordige 600.000 of 1.115.000 euro). De Brouwer herinnert zich het juiste bedrag niet precies. Hoe dan ook, het is op dat moment voor hem duidelijk dat de uitvinder alleen op geld uit is en dat er niet betaald zou worden. Kuzmek benadert nog een Waalse journalist met hetzelfde voorstel, maar die hapt ook niet toe. In 1993, tijdens een telefoongesprek met onze Luikse correspondent Marc Hallet, ontkent Kuzmek uiteindelijk dat hij ooit met zijn telegeleide ballonnen in de buitenlucht heeft gevlogen. Dat zou niet alleen te duur, maar ook te omslachtig en te gevaarlijk zijn geweest.

Kuzmek verdwijnt daarop van het toneel. Kennelijk ook onvindbaar voor de Staatsveiligheid want die contacteert in 2000 een van de auteurs van dit boek met de vraag of hij misschien weet waar de man uithangt. Als we nu terugkijken op deze episode heeft het er alle schijn van dat de ballonbouwer inderdaad van de UFO-hype heeft willen profiteren om zijn uitvinding te promoten. Kuzmek overlijdt in 2024. Daarmee ziet het er naar uit dat ook deze piste haar beloop heeft gekend.

In de loop van 2002 ontvangen we een reeks brieven van de Franse scepticus Renaud Leclet. Leclet heeft een aantal van de beter gedocumenteerde gevallen opnieuw onder de loep genomen en is ervan overtuigd geraakt dat ze zo goed als allemaal toegeschreven kunnen worden aan legerhelikopters. Het was een inte-

ressante nieuwe piste, en het aantal onverklaarde meldingen kon op die manier verder worden uitgedund, maar voor de piekdagen van de golf denken we toch in een andere richting.

We weten met zekerheid dat op twee van die drie dagen een AWACS-toestel van de NAVO in de lucht was. AWACS staat voor Airborne Warning And Control System, een vliegende radar die het luchtruim vanuit de lucht controleert. De drie AWACS-vliegtuigen die in 1989 boven België opereerden, waren conventionele Boeing E-3 Sentry-toestellen met een roterende radarschijf bovenop de romp. ’s Nachts ziet het vliegtuig er net hetzelfde uit als eender welk lijnvliegtuig. Wat het bijzonder maakt, is dat het vaak veel lager vliegt, vooral tijdens zogenaamde *touch and go*-manoeuvres, waarbij piloten van het ene vliegveld naar het andere ‘hoppen’.

Stuitend is de stelligheid waarmee defensie verklaarde dat militaire toestellen als verklaring voor de UFO’s uitgesloten moesten worden. Nogtans had minister Poncelet, in zijn antwoord op de parlementaire vraag van 23 december 1996, te kennen gegeven dat een AWACS-toestel op 18 oktober 1990 wel degelijk een reeks UFO-meldingen had veroorzaakt nadat het drie uur lang rondjes had gedraaid binnen een straal van 25 km rond het vliegveld van Gosselies. De beschrijvingen die getuigen van deze AWACS gaven, wijken niet af van wat op de andere piekdagen was gemeld. Oordeelt u zelf:

- een structuur met drie enorm grote verblindende lampen die de grond verlichtten, versnelde plots richting Brussel, stopte, draaide om en verdween richting Namen;
- vier lichten in een ruit met in het midden een rood knipperlicht; laagvliegend boven een vlakbij gelegen voetbalveld en heel traag (‘ik had het met m’n fiets kunnen volgen’);
- vier krachtige lichtstralen die verticaal naar beneden waren gericht en de grond verlichtten;
- geen geluid gehoord;
- enkel een licht fluitend geluid hoorbaar.

AWACS-vliegtuig met radarschotel. (Creative Commons)

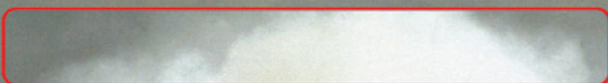

Nachtopname van een E3 Sentry AWACS-toestel landend op de Duitse vliegbasis van Geilenkirchen. (YouTube)

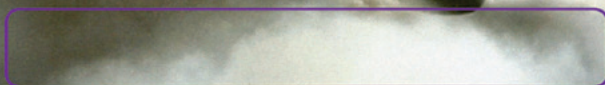
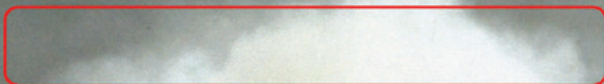

Een zwart-witfoto die op het wereldwijde web circuleert. Hij toont een UFO boven de Atlantische Oceaan ten noorden van IJsland. De foto zou genomen zijn in maart 1971 vanuit de USS Trepang, een onderzeeër van de Amerikaanse marine. (theblackvault.com)

Een tweede foto uit dezelfde reeks. De driehoek is een sigaar geworden. Bij de analyse van deze foto ontdekten we dat er in de stoom die de UFO produceert twee identieke wolkenpartijen voorkomen. De kans dat zoiets gebeurt is onbestaande. M.a.w. er werd geknoeid met de foto's. De geloofwaardigheid van de (anonieme) fotograaf is daarmee in één klap gekelder. (theblackvault.com / bewerking Wim van Utrecht)

COMPLEETDENKERS

U kunt het zo gek niet bedenken of er heeft zich een samenzweringscultus rond gesponnen. Veel van de onzin zit tegenwoordig netjes verpakt in professioneel gemaakte documentaires die door iedereen gestreamd kunnen worden. De populairste complottheorieën kent u vast: de maanlandingen zijn in scène gezet, onze planeet is zo plat als een pannenkoek, de aanslagen van 9/11 zijn door de Amerikanen zelf uitgevoerd, de piramides zijn door buitenaardse wezens gebouwd en – de laatste jaren razend populair – het Amerikaanse leger heeft uit neergestorte UFO's buitenaardse technologie buitgemaakt en daarmee onze smartphones in elkaar gedraaid.

Wie denkt dat de grens van de fantasie daarmee al ruim overschreden is, vergist zich. Er zijn immers nog de zogenoemde *chemtrails*, vliegtuigstrepen waaruit volgens de meest paranoïde complotdenkers gevaarlijke chemische stoffen neerddwarren die de bevolking koest moeten houden.

Met stip bovenaan de lijst van dit ziekelijke gedachtegoed staat al jaren het geloof dat er *reptilians* onder ons leven. Als we die complottheorie mogen geloven, zijn onze wereldleiders niet wat ze lijken, maar zitten er onder hun mensachtige gedaantes levensgrote hagedissen van een verre planeet verstopt.

Vliegtuigsporen op ongeveer 10 km hoogte boven het centrum van Antwerpen. Volgens sommigen gaat het bij zulke strepen om *chemtrails*, en maken ze deel uit van een georkestreerde samenzwering. Grootmachten zouden hun burgers vanuit vliegtuigen met suf makende chemicaliën besproeien. Dat is niet alleen fysisch onmogelijk vanop die hoogte, het veronderstelt ook dat piloten, vluchtleaders en luchtvaartmaatschappijen deel uitmaken van het complot. Bovendien moeten ze ervoor zorgen dat zichzelf, hun familie, vrienden en kennissen vooraf immuun zijn gemaakt voor die chemische producten. Wat *chemtrails* – of beter: *contrails* – wél zijn leest u verder in dit boek. (Foto: Wim van Utrecht)

Een slechterik uit de Amerikaanse sf-reeks *V* toont zijn ware gelaat. We zijn in 1983, lang voor complotdenkers het nodig vonden de grenzen tussen sciencefiction en realiteit uit te gommen. (vthefinalbattle.centerblog.net)

Verantwoordelijk voor zoveel onzin zijn een handvol zelfingenomen fantasten die grof geld verdienen met het verspreiden van deze angst-aan jagende verzinsels. Bewijzen worden nooit geleverd. Hun volgers vragen er ook niet om. Dat is vreemd, want je zou van iemand die een uitzonderlijke bewering doet, toch verwachten dat die daar ook uitzonderlijk bewijs voor levert. Wie in de 21ste eeuw verkondigt dat onze planeet een platte schijf is, moet uitleggen hoe het kan dat piloten, zeelui, astronauten, ruimtevaart-deskundigen, natuurkundigen, geologen en cartografen ons eeuwenlang hebben voorgelogen en dat nog altijd volhouden.

Dat samenzweringstheorieën er tegenwoordig ingaan als zoete koek, wijst op een groeiende argwaan tegenover regeringen en wetenschappelijke instituten. Een kromme situatie waar het onderwijs volgens ons veel te weinig aan doet. Eén lesuur per jaar zou al helpen om een paar van de meest voorkomende misvattingen uit de wereld te helpen. Uit recente bevragingen blijkt immers dat:

- een kwart van de inwoners van Italië, Spanje, Frankrijk, Duitsland, Polen, Nederland en Hongarije niet gelooft dat de mens ooit een voet op de maan heeft gezet (TRESCA EU Research Project – 2021);
- één op zes Franse jongeren denkt dat de aarde plat is (IFOP – 2023);
- vier van de tien Amerikanen ervan overtuigd zijn dat UFO's buitenaardse ruimtetuigen zijn (Gallup – 2021).

Complotdenkers zien zichzelf als 'compleetdenkers'. Dat is een plezierige woordspeling, maar niet echt toepasselijk voor iemand die in een paranoïde straatje is gesukkeld omdat hij zijn gedachten laat leiden door extremisten. Maar misschien bedoelen de aanvoerders der complotten met 'compleetdenken' dat je geen genoeg moet nemen met één complot en dat het er gerust wat meer mogen zijn.

We zien inderdaad dat de doorsnee complotdenker meestal een hele reeks complotten aanhangt, en die mogen best uiteenlopend zijn. De ontspoorde ruimtevaartingenieur die we al vermeldde, is daar een goed voorbeeld van. Hij schrijft niet alleen boeken over UFO's maar ook over *chemtrails* en de val van de Twin Towers. Volgens de schrijver zijn ook die het werk van het groepje supermachten dat maar één doel voor ogen heeft: ons allemaal kapot krijgen.

UFO's spelen een centrale rol in het leven van complotdenkers. Verminkingen van dieren, trompetgeschal uit de hemel, gaten in wolken... alles wat niet binnen de kortste keren kan worden uitgelegd, wordt eraan gelinkt. We hadden het nog niet over die fotogenieke afdrukken in Britse velden (en later over heel de wereld): de graancirkels. Daarvan is al jaren geweten dat ze mensenwerk zijn, maar complotdenkers en lichtgelovige ufologen blijven ze toeschrijven aan UFO's. In de regel worden de cirkels gemaakt met behulp van een plankje dat je onder een van je voeten steekt, met een touw vasthoudt, en waarmee je al stappend het graan plattapt. Het resultaat is iets dat het midden houdt tussen graffiti en landschapskunst.

Decennialang zouden cirkelmakers met steeds spectaculairdere creaties collega-grappenmakers proberen de loef af te steken. Het verklaart

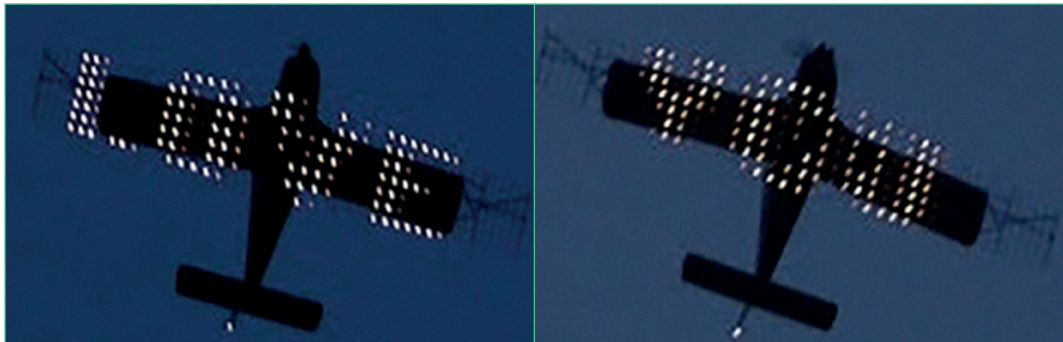
waarom de eenvoudige cirkelpatronen van eind de jaren 1980 geleidelijk aan evolueerden tot complexe pictogrammen. Vooral een groepje wiskundestudenten van de Universiteit van Cambridge was een kei in het maken van ingewikkelde patronen (het is geen toeval dat er reusachtige fractale patronen in de Britse velden opdoken in een tijd dat de chaostheorie erg populair was).

Als een mysterie is opgehelderd, lees je dat meestal niet in de media. Je moet er echt wel met je neus bovenop zitten. Een bezoek aan een pub in de buurt van een graancirkel leert je vaak meer

dan een onderzoek met een meetlint, kompas en geigerteller. Onze Nederlandse collega Frits van der Veldt raakte in 1990 tijdens het opmeten van een formatie cirkels in een tarweveld bij Hoofddorp, net boven Amsterdam, aan de praat met een boerenzoon. Die gaf toe dat hij en enkele drinkbroers de formatie 's nachts in een dronken bui hadden gemaakt. Ze hadden daarvoor enkel een lange stok gebruikt, en die gehurkt in het veld met kikkersprongen vooruitgeduwd. U vindt die formatie nog steeds als 'echt' gekwalificeerd in een populair graancirkelboek.

Fractalen in een veld op het Zeeuwse eiland Schouwen-Duiveland in 1997. Deze cirkels werden gemaakt als reclamestunt voor een technisch ontwerpen adviesbureau in Zierikzee. (Bever Innovaties, met dank aan Frits van der Veldt)

Lichtkrant onder de vleugels van een eenmotorige Cessna. (theskywriters.com)

Zweefvliegtuigen hebben geen motor en zweven dus geruisloos door de lucht. Deze lichtgewicht toestellen worden door een sportvliegtuig met een kabel of lier enkele honderden meters de lucht ingetrokken en dan losgekoppeld. Op die hoogte maken ze gebruik van stijgende, warme luchtstromen (thermiek). Dat laat hen toe om urenlang zelfstandig rond te vliegen. 's Nachts blijven ze aan de grond omdat er dan geen opwaartse luchtstromen zijn die de toestellen in de lucht houden. Als er zonlicht in de cockpit reflecteert, kan dat voor een UFO-melding zorgen. De getuige ziet dan een heldere stip die grote kringen in de lucht beschrijft. Over het algemeen worden zweefvliegtuigen zelden voor UFO's aangezien.

Dat ligt anders bij helikopters, en dan vooral bij politiehelikopters die tijdens zoekacties minutenlang ter plaatse blijven hangen en met een zoekstraal de omgeving aftasten. Als een melder een sterk verlichte UFO beschrijft die veel herrie maakt, is de kans groot dat het om een helikopter gaat.

Ook bij defensie zijn vliegtuigen onmisbaar. We kunnen militaire vliegtuigen opdelen in twee categorieën: gevechtsvliegtuigen en vliegtuigen die voor andere operaties worden ingezet (bijvoorbeeld voor spionageopdrachten, of voor het transport van legermateriaal of hulpgoederen).

Een helikopter met zoeklicht kan er 's nachts behoorlijk vreemd uitzien. (CANVAS)

De Amerikaanse B-2 bommenwerper. (Stephen Leonardi, via Unsplash)

De meest in het oog springende gevechtsvliegtuigen zijn de straaljagers. Hun straalmotoren zuigen lucht naar binnen, die vervolgens door een compressor wordt samengeperst, vermengd met brandstof en tenslotte met een ontsteker tot ontploffing gebracht. De krachtige uitstoot die zo'n straalmotor produceert, stuwt het vliegtuig vooruit. Een F-16 bijvoorbeeld kan een topsnelheid halen van 2.000 km/u. Wanneer zo'n toestel laag overvliegt, maakt het een oorverdovend kabaal. Vliegt een F-16 sneller dan het geluid (sneller dan 1.200 km/u), dan is er een luide knal te horen. Het is de schokgolf die veroorzaakt wordt doordat de lucht vóór het toestel wordt samengedrukt.

Af en toe zorgen nachtvluchten met in formatie vliegende straaljagers voor UFO-meldingen. Bevindt de formatie zich ver genoeg van de waarnemer dan lijkt het alsof er één groot boemerangvormig voorwerp geruisloos voorbijzeilt. Op vliegtuigshows zien we steeds vaker acrobatische vliegteams die hun act luister bijzetten door tijdens de vlucht vuurwerk af te schieten. Vanop een afstand gezien lijkt het dan alsof er vurige slangen door de lucht kronkelen.

Ook experimentele vliegtuigen kunnen een hoog UFO-gehalte hebben. Een voorbeeld daarvan is de Amerikaanse B-2 bommenwerper. Dit soort toestellen zul je in onze contreien vrijwel uitsluitend op luchtsHOWS aantreffen.

Naast grote militaire vliegtuigbouwers heb je af en toe ook een handige burger die zelf een vliegende machine in elkaar knutselt. Niet iedereen kan dat zomaar. Vooraleer een vliegtuig de lucht in mag, zijn er voorschriften die moeten worden nageleefd. Eén zo'n zelfgebouwd vliegtuig dat de keuring doorstond, is de Verhees-delta, een driehoekig ontwerp dat bij het Belgisch UFO-meldpunt al meer dan zestig keer als UFO werd gemeld.

Een nachtvlucht met straaljagers van het stuntteam *Patrouille de France*. (YouTube)

Bij nachtelijke waarnemingen van lichtgevende objecten laag bij de grond is het daarom van belang zowel overdag als 's avonds de omgeving te verkennen. Dat gebeurt best snel na de feiten. Kwestie van de kans te vergroten dat de 'schuldige' nog teruggevonden wordt.

Naast verlichting op kranen zijn er ook andere constructies waar lampen op zitten. Een voorbeeld zijn de felrode anti-botsingslichten die u bovenaan gsm-masten, radioantennes en windturbines aantreft. Die lichten moeten ervoor zorgen dat piloten niet met hun vliegtuig of helikopter tegen de constructie aan vliegen. Met de toename van het aantal windmolens in het landschap, stijgt ook het aantal meldingen dat veroorzaakt wordt door de verlichting die erop zit. Naast rode pinklichten zijn dat soms ook felle witte lampen.

Kenmerkend voor meldingen die worden veroorzaakt door lampen op vaste constructies of gebouwen, is dat het verschijnsel vaak urenlang in dezelfde richting zichtbaar blijft. Ook de zichtbaarheid speelt een rol. Als er mist hangt of als het regent, is vaak enkel de verlichting te zien, en blijft datgene wat de identiteit van het bouwsel prijsgeeft aan het oog onttrokken.

De verlichting op constructies en gebouwen kan complex zijn. Hoge kermisattracties met een voortdurend wisselend lichtpatroon, bijvoorbeeld. Of verlichte watertorens. Een autobestuurder die door een gemeente rijdt waar hij normaal nooit komt, kan bij de aanblik van zo'n verlichte toren de indruk krijgen dat er een met lampen bezaaide UFO naast de weg hangt, zeker als het onderste deel van de toren in mist is gehuld.

Het rechthoekige licht op deze foto is het verlichte reclamepaneel van een bouwkraan, gefotografeerd bij mistig weer. (Foto: Wim van Utrecht)

Deze UFO die gekleurde lichtstralen naar de grond spuwt, is niet meer dan een kermisattractie op de Antwerpse Sinksefoor. (Foto: Wim van Utrecht)

Een verlichte watertoren verschilt in wezen weinig van een vliegende schotel. (Foto: Ryunosuke Kikuno, via Unsplash)

Een spreeuwenwolk boven het Deense Tøndermarsken. (Foto: Bjarne Winkler)

Opmerkelijke taferelen doen zich voor wanneer duizenden spreeuwen zich bij valavond verzamelen en in een hechte groep over het landschap bewegen: de zogenaamde 'spreeuwenwolken'. De vogels gaan rond zonsondergang op zoek naar een slaapplaats, en groeperen zich om hongerige roofvogels af te schrikken. Samen sterk, heet dat. Wie zich op grote afstand van zo'n wolk bevindt, ziet aan de horizon een mysterieuze, donkere massa die voortdurend van vorm verandert. *Shape changing* of *morphing* UFO's heet dat in het jargon dat UFO-fanaten gebruiken.

Tijd om in te zoomen op de insecten. Een bijzonder fraai voorbeeld van een insect dat voor een UFO werd aangezien, is de foto waarvan we op de bladzijde hiernaast een uitvergroting publiceren. We ontvingen hem van een man uit Dilbeek, niet ver van Brussel. Samen met zijn gezin is hij op vakantie geweest in het Noord-Italiaanse dorp Borgonuovo. Op een van zijn reisfoto's blijkt een deltavormig object te staan. Even wordt gedacht aan een geheim militair toestel, maar dat idee houdt maar korte tijd stand.

Een met de computer bewerkte uitvergroting brengt aan het licht dat er twee voelsprietten op de UFO zitten. Conclusie: de Dilbekenaar heeft bij het maken van zijn foto toevallig een mot mee gefotografeerd. En inderdaad, als je de foto op die manier bekijkt, kun je moeilijk nog iets anders dan een nachtvlinder zien.

Het onbekende voorwerp op deze foto blijkt een mot te zijn. (Foto: Joost Vander Elst, inzet: Ole Henningsen)

BORGERHOFF
& LAMBERIGTS

Gent, België
info@borgerhoff-lamberigts.be
www.borgerhoff-lamberigts.be

ISBN: 9789493409248
NUR: 402
Thema: VXQB

© 2025, Borgerhoff & Lamberigts nv

Auteurs: Wim van Utrecht, Frederick Delaere
Coördinatie: Wim De Bock, Ine Heemeryck, Joni Verhulst
Eindredactie: Geert De Vriese
Corrector: Hilde Debisschop
Vormgeving: Robin Jean August
Auteursportret: Carly Peire

Gedrukt in Europa
Eerste druk: April 2025

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, elektronische drager of op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. De uitgever heeft geprobeerd bij de samenstelling van deze uitgave alle rechthebbenden op copyright te contacteren. Mocht er een opname zonder voorkennis van rechthebbenden zijn gebeurd, dan verzoeken wij dezen alsnog contact op te nemen.